

УДК 656.073.7

**ОЦІНКА ПЕРЕВАГ КРУГОВОЇ ЕКОНОМІКИ ІЗ
ВИКОРИСТАННЯМ ЗВОРотної ЛОГІСТИКИ**

**ASSESSING THE BENEFITS OF THE CIRCULAR ECONOMY USING
REVERSE LOGISTICS**

О.М. Харламова

Український державний університет залізничного транспорту (м. Харків)

O.M. Kharlamova

Ukrainian state university of railway transport (Kharkiv)

Традиційна лінійна економіка "бери, виготовляй, розпоряджайся" виявляється ризикованим бізнесом. Ця одностороння модель виробництва та споживання, яка в історичному плані є генератором безпрецедентного зростання, готує нас до виснаження ресурсів. Для компаній це означає перебої з поставками, зростаючу нестабільність цін та ризики ланцюгів поставок. В умовах таких викликів, використання таких важелів, як підвищення ефективності, стає все більше і більше більш неефективним [1].

Необхідність переосмислення принципу використання матеріалів та енергії призвела до кругового економічного мислення. Циркулярна економіка, яку визначають як "відновлювальну за намірами та задумом", прагне дотримуватися планетарних кордонів шляхом збільшення частки відновлюваних або переробних ресурсів, одночасно зменшуючи споживання сировини та енергії.

Основною перешкодою до активного застосування даної концепції є складність управління ланцюжком створення вартості кругової економіки. Також недостатня увага приділяється розумінню одного з ключових будівельних блоків циркулярної економіки: зворотна логістика. Сюди входять такі вимоги, як відстеження активів, оптимізовані потоки продукції та матеріалів та правила поводження з відходами. Збереження залишкової вартості продукції, що повертається, також є проблемою, на яку відповідає лише оптимізована логістика [2].

Логістика є основним фактором, що сприяє подоланню цих викликів та розширенню реалізації підходів циркулярної економіки в різних галузях. Не менш важливою як пряма логістика, яка забезпечує глобальну торгівлю шляхом транспортування матеріалів, товарів та інформації від початку до (буквально) кінця, є зворотна логістика. Логістика може керувати круговим потоком товарів, пов'язувати ринки та забезпечувати прозорість у ланцюгах поставок, хоч би якими вони були складними. Це робить

логістичні компанії - особливо ті, що мають глобальну мережу, інфраструктуру та досвід у зворотній логістиці - ключовими механізмами для прискорення масштабів кругової економіки [3].

Компанії, які хочуть приєднатися до кругової економіки та розширити ланцюжок поставок, включивши повернення використаних продуктів та матеріалів для відновлення, повинні розуміти вимоги та зрілість своєї зворотної логістичної інфраструктури, що формує Модель зрілості зворотної логістики (RLMM).

Модель описує характеристики успішних зворотних логістичних процесів у різних вимірах. RLMM надає унікальний та потужний інструмент, яким керують компанії:

- розуміння вимог до управління поверненням та зворотної логістики відповідно до архетипів товару
- оцінка зрілості запланованих або існуючих процесів управління поверненням
- покращення зворотної логістики для підвищення ефективності та оптимізованого відновлення та ремаркетингу
- як результат - створення інтегрованої логістики та підвищення стійкості ланцюга поставок
- підвищення прозорості товарів, що повертаються, та відповідного попиту на вторинних ринках.

Для підтримки структурованої та модульної оцінки RLMM фокусується на трьох ключових компонентах: зворотна логістика (front-end), відновлення («двигун») та ремаркетинг (back-end).

Front-end включає зворотні логістичні процеси та мережу з відповідним плануванням та моніторингом.

Двигун відповідає за відновлення поверненої продукції, включаючи стратегію відновлення, контроль запасів та оцінку матеріалів.

Back-end відповідає за ремаркетинг відновленої продукції на вторинних ринках, починаючи від розвитку та планування відповідних ринків, і контролюючи відновлену продукцію [4].

Зворотний логістичний дизайн вимагає цілісного підходу. Ось чому компоненти двигуна та back-end - аспекти, які виходять за межі суворої зворотної логістики - включені в RLMM. Цей інтегративний підхід підтримує перехід від точки зору управління процесами до всебічної перспективи бізнес-моделі.

[1] Ellen MacArthur Foundation (2016) "Towards the circular economy – Economic and business rationale for an accelerated transition". European Environment Agency "Circular Economy in Europe" [in English].

[2] European Working Group on Reverse Logistics (2012) Logistics [online] <http://www.supplychain.org> (accessed July 2012). [in English]

[3] Давиденко В.В. Інтеграція реверсивної логістики в діяльність підприємств. Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи. 2020. С. 202–203

[4] Gooley, T.B. (1998) "Reverse logistic: five steps to success". Logistics Management and Distribution Report, Vol. 37, No. 6, pp.49–55.